

KÜLÖNLENYOMAT A SZÁZADOK 1979. ÉVI 5. SZÁMÁBÓL

MISKOLCZY AMBRUS

**TÁRSADALMI ÉS NEMZETI KÉRDÉS AZ UTOLSÓ
ERDÉLYI RENDI ORSZÁGGYŰLÉSEN**

BUDAPEST

1979

Benkő László
örökös képviselő
Kiskolczi Ambrus

Miskolczy Ambrus:

TÁRSADALMI ÉS NEMZETI KÉRDÉS AZ UTOLSÓ ERDÉLYI RENDI ORSZÁGGYŰLÉSEN*

Az utolsó erdélyi rendi országgyűlés történeti szerepének és jelentőségének értékelésében nem került sor látványos vitákra. Annál inkább beszélhetünk ellentétes nézőpontok és még azonosságukban is ütköző értékszemponatok egymás mellett éléséről, egymástól független létéről. Érthető ez a sokszínűség, hiszen akarva, nem akarva az értékelés szempontjait alapvetően meghatározza a polgári átalakulás lehetőségeiről, feltételeiről és feladatairól kialakított képünk, és az, hogy a kortárs elképzeléseket mennyire tudjuk rekonstruálni. Újabb szempontok mérlegelése és újabb források előkerülése erősíti a lényeges részletek tisztázásának igényét és ezek óhatatlanul módosítják azután az egészről kialakított képet. Az értékelésnek ezt az útját követve úgy véljük, hogy az erdélyi liberálisok törvényhozó tevékenysége sok vonatkozásban pozitívabban és hatékonyabban szolgálta Erdély népeinek érdekeit, mint azt jó néhány történeti munka állította, még akkor is, ha azt is látjuk, hogy a liberálisok a haladó erők és a különböző nemzeti mozgalmak törekvéseinek összehangolásában többet tehettek volna, vagy kellett volna tenniük.

1. A diéta összehívása és összetétele

Az utolsó erdélyi rendi országgyűlés összehívásának körülményeiben és összetételében talán az 1834/5-ös diétához hasonlít a leginkább. Mindkettő összehívására súlyos politikai válsággal fenyegető forrongás nyomán került sor. Míg 1834-ben hosszú évek lassan halmozódó elégedetlenségének kitöréssel fenyegető nyomása kellett ahhoz, hogy az uralkodó végre aláírja a diétát összehívó leiratot, 1848-ban az európai forradalom hullámverésében nem is tehetett mást az udvar. Ugyanis a liberálisokkal messzemenően rokonszenvező és sok vonatkozásban egyetértő Teleki József gubernátor, látva, hogy előterjesztéseire Bécsből nem kap konkrét választ és az erdélyi társadalom egyre inkább forrongásba jön, április elején minden felsőbb beleegyezés nélkül – ami addig elképzelhetetlennek tűnt – kiírta az országgyűlést május 29-re, hogy még legyen idő a szükséges formások és a követküldés lebonyolítására.

Ami a két diéta összetételét illeti, úgy látszik, nem annyira a reformkor másfél évtizedére, mint inkább az európai forradalomra volt szükség ahhoz, hogy a magyar liberalizmus olyan alakjai, mint Wesselényi Miklós és Szász Károly vagy a radikális Teleki

*A jelen dolgozat az erdélyi reformkorral és az 1848–49-es eseményekkel foglalkozó nagyobb tanulmány egyik fejezetének előmunkálata.